

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจเป็นผู้ประกอบการ ของนักศึกษาปีสุดท้าย ระดับปริญญาตรี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีจำนวนเพศหญิงมากที่สุดจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 มีจำนวนเพศชาย 42 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 มีอายุเฉลี่ยส่วนใหญ่มีระหว่าง 21-22 ปี มากที่สุดจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 75.9 คณะหรือวิทยาลัยที่ศึกษา เเล้วยแล้วเรียนสาขาการเงินมีจำนวนมากที่สุดจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ชั้นปีที่ศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3-4 ทั้งหมดจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีเกรดเฉลี่ยสะสมส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2.51-3.00 จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดชลบุรีมากที่สุด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และหัวหน้าครอบครัวมีอาชีพเจ้าของกิจการมากที่สุด จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4

ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ข้อมูลส่วนบุคคล ที่มีผลต่อความสนใจเป็นผู้ประกอบการ ด้านเพศ พบว่าเพศชายส่วนใหญ่มีความสนใจ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 64.29 ส่วนเพศหญิงส่วนใหญ่มีความสนใจในอาชีพ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 73.68

ด้านอายุ อายุ 18-20 ปี มีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุดจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ อายุ 23-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 74.00 อายุ 21-22 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.17 อายุ 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.23 ตามลำดับ อายุ 31 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในการเป็นผู้ประกอบการจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ด้าน วิชาที่ศึกษา สาขาวิชาที่มีความสนใจ เรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ สาขาวิชากลุ่มวิชาการจัดการคิดเป็นร้อยละ 83.33 สาขาวิชากลุ่มวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์คิดเป็นร้อยละ 80.39 สาขาวิชากลุ่มวิชาการตลาดคิดเป็นร้อยละ 79.25 สาขาวิชาบัญชีบัณฑิตคิดเป็นร้อยละ 71.70 สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 65.96 และ สาขาวิชากลุ่มวิชาการเงิน คิดเป็นร้อยละ 61.11 ตามลำดับ ด้าน ผลการศึกษา พบว่าผลการศึกษาที่มีความสนใจเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ 2.51-3.00 คิดเป็นร้อยละ 76.84 , 2.01-2.50 คิดเป็นร้อยละ 71.79, 3.01-3.50 คิดเป็นร้อยละ 69.70, 3.51-4.00 คิดเป็นร้อยละ 62.07 ตามลำดับ

ด้านภูมิลำเนา อยู่จังหวัดนครปฐม และสุราษฎร์ธานีปทุมธานี เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ภูเก็ต มหาสารคาม อำนาจเจริญ ชัยภูมิ นครพนม นครสวรรค์ สกลนคร หนองคาย และมุกดาหาร มีความ

สนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 และ มีความสนใจน้อยที่สุดคือ จังหวัดสมุทรสาคร และราชบุรี คิดเป็นร้อยละ 33.33

ด้านอาชีพหัวหน้าครอบครัว มีความสนใจเรียงจากมากไปน้อย คือ พบว่า อาชีพลูกจ้าง ร้อยละ 83.33, อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้านร้อยละ 80.00 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 75.76, อาชีพเจ้าของกิจการร้อยละ 72.97, อาชีพราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วน คิดเป็นร้อยละ 69.05, อาชีพอื่นๆ ร้อยละ 60.00 อาชีพพนักงานบริษัทมีความสนใจน้อยที่สุด ร้อยละ 50.00,

ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมในอาชีพ ความสนใจในการประกอบอาชีพ เมื่อจบการศึกษาตรงกับสาขาวิชาที่เรียน จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 ไม่เคย ประสบการณ์การทำงานเต็มเวลาในองค์กร จำนวน 110 คิดเป็นร้อยละ 40.7 คุณสมบัติของผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการควรมีเงินทุนเพียงพอมากที่สุด จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 ควรมีความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการ อันดับ 1 คือ ด้านบริหารธุรกิจ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 80.7 อันดับที่ 2 คือ ด้านกฎหมายและภาษีอากร จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 อันดับที่ 3 คือ ด้านภาษาต่างประเทศ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 มีความสนใจที่จะเป็นเจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการ จำนวน 197 คน ร้อยละ 73.0 คุณสมบัติที่ทำให้เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานคือ ความรับผิดชอบมากที่สุด จำนวน 153 คน ร้อยละ 56.7 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเป็นเจ้าของกิจการคือขาดเงินทุน จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 ไม่แน่ใจว่าจะมีความสนใจในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้านการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ด้านความสนใจประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา ที่มีผลต่อความสนใจเป็นผู้ประกอบการเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ที่จบมาส่วน คิดเป็นร้อยละ 93.33, เป็นเจ้าของกิจการ ร้อยละ 85.71, ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนร้อยละ 70.23, ใช้ความรู้ในสาขาที่เรียนบางส่วน ร้อยละ 64.71 ตามลำดับ ด้านประสบการณ์ทำงาน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า โดยมีประสบการณ์ 4-6 ปี ร้อยละ 90.90, มีประสบการณ์มากกว่า 6 ปี ร้อยละ 80, มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 73.40, ประสบการณ์ 1-3 ปี ร้อยละ 72.34, ไม่เคยมีประสบการณ์ร้อยละ 70.90 ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการริเริ่มและขยายธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมาคือด้านการรับรู้การยอมรับทางธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00, ด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ในธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98, ด้านมุมมองทางธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96, ด้านการยอมรับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85, ด้านการรับรู้การควบคุมตัวเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นอิสระ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

การทดสอบสมมติฐาน ข้อมูลความเป็นผู้ประกอบการในภาพรวมและรายด้าน ความสนใจเป็นผู้ประกอบการ ของนักศึกษาปีสุดท้าย ระดับปริญญาตรี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัย

สาขาวิชากลุ่มวิชาการจัดการ ความสนใจเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านการยอมรับความเสี่ยง/ความไม่แน่นอน และด้านความเป็นอิสระ ตามลำดับ ความสนใจเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับลักษณะความเป็น

นอกจากนั้น ยังพบว่า ความเป็นผู้ประกอบการด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านมุมมองทางธุรกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1 เพื่อศึกษาความสนใจเป็นผู้ประกอบการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ของนักศึกษาปีสุดท้าย ระดับปริญญาตรี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน

2 เพื่อศึกษาความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปีสุดท้าย ระดับปริญญาตรี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นผู้ประกอบการกับความสนใจเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาปีสุดท้าย ระดับปริญญาตรี คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตบางแสน

ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อความสนใจเป็นผู้ประกอบการ ด้านเพศ พบว่าเพศมีความสนใจเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเพศชาย เนื่องด้วยปัจจุบันสังคมเปิดกว้างและให้บทบาทของสตรีเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของกัญญาพัชร บำรุงกิจ (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยสู่ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการร้านขายหนังสือในเขตกรุงเทพมหานคร กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการร้านขายหนังสือ ในเขตกรุงเทพมหานครที่พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง แสดงถึงความสนใจเป็นผู้ประกอบการในกลุ่มสตรีมีสูงกว่าเพศชาย นักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี นักศึกษามากกว่า ร้อยละ 70 มีความสนใจเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ลีลส์ (Liles, 1972 อ้างถึงใน วีรดา เรืองรุ่ง, 2550) กล่าวว่า ช่วงเวลาอายุระหว่าง 25 ถึง 40 ปี เป็นช่วงที่บุคคลมักตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง เพราะ ช่วงเวลาดังกล่าว ถือว่าเป็นระยะเวลาที่สามารถเลือกได้อย่างอิสระ (Free Choice Period) ที่บุคคลสามารถที่จะพัฒนาตนเองจนมีประสบการณ์เพียงพอ มีความมั่นใจในตนเอง ทั้งยังเป็นช่วงที่นิ่งไม่มีภาระทางครอบครัวหรือการเงินมากนัก ตลอดจนยังไม่มีตำแหน่งระดับสูงหรือภาระรับผิดชอบมากนัก จึงพร้อมรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจของตนเอง ทำให้ไม่ต้องลำบากในการตัดสินใจก้าวสู่อาชีพผู้ประกอบการ ด้านสาขาวิชา เนื่องด้วยคณะการจัดการและการท่องเที่ยวมีหลักสูตรที่สอดคล้องและรองรับการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นผลการศึกษา ความสนใจเป็นผู้ประกอบการทุกสาขาวิชาจึงมีความสนใจมากกว่าร้อยละ 60 สอดคล้องกับ การวิจัยของณัย เทียนพุด (2531, หน้า 67-72 อ้างถึงใน วีรดา เรืองรุ่ง, 2550) กล่าวว่า คุณลักษณะหรือปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ในการเข้ามาเป็นผู้ประกอบการ มีอยู่ 3 ประการ และหนึ่งในนั้นคือ การเคยเรียนรู้ หรือฝึกหัดเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่กำลังดำเนินการอยู่ สาขาวิชาที่นักศึกษาปีสุดท้ายศึกษามากจนเกือบครบถ้วนแล้วนั้น สามารถส่งผลกระทบต่อความเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่ตนเองสนใจ ด้านผลการศึกษา พบว่าผลการศึกษาที่มีความสนใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุดคือ 2.51-3.00 ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีระดับการศึกษาปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Coopen, Woo, & Dennis, 1987, อ้างถึงใน ปรัชนันท์ กังวานปิยศักดิ์, 2550) ที่ว่า ระดับการศึกษาไม่ทำให้คนอยากเป็นผู้ประกอบการ ยิ่งกว่านั้นการวิจัยของ สีดา สอนศรี (2544, อ้างถึงใน กังวานปิยศักดิ์, 2550) ยังพบว่า นักธุรกิจสปาที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่ได้จำเป็นต้องมีการศึกษาสูง ด้านภูมิลำเนา บุคคลที่มีความสนใจเป็นผู้ประกอบการมีการกระจายตัว

อยู่ในภาคต่อๆ ทุกภาค ดังนั้น ภูมิลำเนาจึงไม่มีผลต่อความสนใจ สอดคล้องกับการวิจัยของ วีรดา เรืองรุ่ง (2550) ต่อ ภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความเป็นผู้ประกอบการ ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวมทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าถึงแม้มีภูมิลำเนาเหมือนกันต่างก็มีความต้องการความสำเร็จในความเป็นผู้ประกอบการเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา สุนทรธรรม และคณะ (2531, อ้างถึงใน วีรดา เรืองรุ่ง, 2550) ได้ศึกษาปัญหาของธุรกิจขนาดย่อมและการประกอบการในภาคต่างๆ ของประเทศไทย พบว่า เจ้าของและผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งสี่ภาคของประเทศไทยมีลักษณะของปัญหาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ยกเว้นด้านการรับรู้การยอมรับทางธุรกิจและด้านการยอมรับความเสี่ยง/ความไม่แน่นอน มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ($p < .05$) ด้านอาชีพหัวหน้าครอบครัวไม่มีผลต่อความสนใจเป็นผู้ประกอบการแม้ว่าหัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ประกอบการอยู่แล้ว เนื่องด้วยความสนใจนั้นเกิดจากการตัดสินใจส่วนบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี เชื้อนคำ (2551) คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาที่มีบิดา/มารดาประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีลักษณะความเป็นผู้ประกอบการโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะอาชีพของผู้ประกอบการเองมีความหลากหลายและสถาบันครอบครัวมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาน้อยกว่าเพื่อน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ผกากรอง ขุนทิพย์ (2550) ที่ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณี เทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า อาชีพของหัวหน้าครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครอบครัวในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ทำให้เห็นว่าอาชีพของหัวหน้าครอบครัวนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนิสิต

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการริเริ่มและขยายธุรกิจ 4.30 ด้านการรับรู้การยอมรับทางธุรกิจ 4.00 ด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ในธุรกิจ 3.98 ด้านมุมมองทางธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ด้านการยอมรับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน 3.85 ด้านการรับรู้การควบคุมตัวเอง 3.69 ด้านความเป็นอิสระ 3.69 ตามลำดับ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการริเริ่มและขยายธุรกิจ และความภาคภูมิใจในการประกอบธุรกิจและยินดีที่ธุรกิจมีการขยายตัวเพราะนักศึกษา กำลังคาดหวังการเริ่มต้นใหม่หลังจากพ้นสถานะภาพของนักศึกษาที่กำลังจะจบลงด้วยเหตุว่านักศึกษา กำลังจะพ้นสภาพนิสิต โดยการแสดงหาทางเลือกและการเริ่มต้นใหม่หลังจบการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ มิลเลอร์ (อ้างถึงใน วุฒิชชาติ สุนทรสมย์, 2550) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบกิจการที่มีความสามารถในการเริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเอง มีความพอพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ของความสนใจเป็นผู้ประกอบการและลักษณะความเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำกับลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านการยอมรับความเสี่ยง/ความไม่แน่นอน ด้านการรับรู้ทางธุรกิจ ด้านความสำเร็จในการริเริ่มและขยายธุรกิจ ด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ ด้านการ

รับรู้การควบคุมตัวเอง และด้านความเป็นอิสระ ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของกัญญาพัชร บำรุงกิจ (2552) ที่พบว่าปัจจัยด้านลักษณะของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการร้านขายหนังสือในเขตกรุงเทพมหานครในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น ลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านมุมมองทางธุรกิจ มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำกับความสนใจเป็นผู้ประกอบการเนื่องจากนักศึกษา ร้อยละ 40.70 ไม่มีประสบการณ์ทำงานและและอีกร้อยละ 34.80 มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 1 ปี ทำให้นักศึกษาขาดประสบการณ์ แ่งมุ่มในด้านการพัฒนามุมมองธุรกิจ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษาพบว่า สาขาวิชาที่แตกต่างกันมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจเป็นผู้ประกอบการกับลักษณะความเป็นผู้ประกอบการในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป ด้วยทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาร้อยละ 48.50 เชื่อว่าความสนใจในการประกอบอาชีพจำเป็นต้องมีความรู้และจบการศึกษาตรงตามหลักสูตรที่เรียน

จากจำนวนประชากรที่มีความสนใจเป็นผู้ประกอบการพบว่ามีความสัมพันธ์รายด้านระหว่างลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านความสำเร็จในการริเริ่มและขยายธุรกิจ ด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ ด้านการรับรู้การควบคุมตนเองด้านการรับรู้ทางธุรกิจ ด้านมุมมองทางธุรกิจ ด้านการยอมรับความเสี่ยง/ความไม่แน่นอน ด้านความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มลักษณะความเป็นผู้ประกอบการทุกด้านให้มีความสมดุลเป็นปัจจัยผลักดันให้บุคคลมีความสนใจเป็นผู้ประกอบการสูงขึ้นด้วย เมื่อศึกษาประชากรที่ไม่มีความสนใจและไม่แน่ใจข้อมูลยังยืนยันว่า บุคคลที่มีลักษณะความเป็นผู้ประกอบการด้านมุมมองทางธุรกิจและด้านการริเริ่มสิ่งใหม่ ความสัมพันธ์ในเชิงสผลต่อการตัดสินใจไม่เป็นผู้ประกอบการหรือไม่แน่ใจ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

1. การพัฒนาผู้ประกอบการควรเริ่มต้นพัฒนาจากนักศึกษา ให้นักศึกษาเข้าใจและเตรียมพร้อมเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ และประสบความสำเร็จในชีวิต
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ มหาวิทยาลัยให้เพิ่มขึ้นเพื่อขยายผลให้การตระหนักถึงความสำคัญของผู้ประกอบการแก่นักศึกษาเอง และตัวสถาบัน
3. ควรทำการศึกษาเจาะลึกถึงปัจจัยรายด้านจากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
4. บูรณาการการศึกษาและหลักสูตรเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดความสมดุลและส่งเสริมเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ ก่อนจบการศึกษาเป็นผู้ประกอบการจริง